

Asia: VN/22906/2020

Digitalisaation edistämisen ohjelman (Digiohjelma) lainsäädäntötyöryhmän koonti ja näkemykset digitalisaation säädöstilanteesta ja muutosehdotuksista

Työryhmä toivoo vapaata palautetta tunnistamiinsa tunnistamistaan teemoista ja niistä tehdyistä johtopäätöksistä

1. Onko muistiossa tunnistettu digitalisaation edistämisen kannalta keskeiset teemat lainsäädännön näkökulmasta?

Kyllä

2. Onko jokin teema jäänyt kokonaan tunnistamatta?

-

a. Työryhmän näkemykset lainvalmistelun kehittämistarpeista (luku 2 alalukuineen)

DVV yhtyy työryhmän näkemykseen siitä, että lainsäädännön valmistelussa tulisi jatkossa paremmin huomioida digitaalinen asiointi sekä käytännön toimijoiden (soveltajien) kokemukset siitä mikä toimii ja mikä ei toimi. Digilainsäädäntöä ei kuitenkaan tulisi tehdä liian yksityiskohtaisesti, joka tällä hetkellä vaikuttaa olevan lisääntymään päin. Tietojärjestelmien ominaisuuksia, asiointi- ja asiankäsittelymenettelyitä sekä dokumentaatiota on pyritty viemään lainsäädäntötasolle enenevässä määrin. Näin ei ole toimittu ns perinteistä hallintomenettelyä koskevassa lainsäädännössä. Vaikuttaa siltä, että lainsäätäjät olettaa fyysisen palvelutapahtuman noudattavan hyvän hallinnon periaatteita oletusarvoisesti, kun taas digipalveluita koskevassa lainsäädännössä pyritään säätelemään asiointitapahtuma alusta loppuun hyvin yksityiskohtaisella tasolla. Esimerkkinä tällaisesta sääntelystä on lokitusvaatimukset: ns paperimaailmassa lokitusta ei tietenkään voida teknisesti toteuttaa, mutta tietojen käsittely on toki järjestettävä yleislainsäädännön nojalla asianmukaisesti. Sähköistä asiointia säädeltäessä lokitusvaatimuksia tuodaan lainsäädäntötasolle, vaikka yleislainsäädännöstä voidaan johtaa lokitusperiaatteet ja lisäksi riittävien lokitusten tekeminen kuuluu ammattitaitoiseen tietojärjestelmäkehitykseen jo oletusarvoisesti.

b. Työryhmän näkemykset nykylainsäädännön soveltamisen tukemisesta (luku 3 alalukuineen)

Työryhmä on nostanut esille DVV:n mahdollisuuksia toimia lainsäädännön soveltamisen tukena ainakin digipalvelulain osalta (s. 52). On huomioitava, että jotta tukitehtävät saavuttaisivat niille annetut tavoitteet ja olisivat vaikuttavia, ne on syytä resursoida kunnolla. Tässä puhutaan niin

määrällisestä (palvelun tarjoamiseen varatut henkilöresurssit) kuin laadullisesta asiakastarpeesta, eli neuvojien osaaminen ja kompetenssi. Sinänsä tällainen tehtävä sopii DVV:lla jo valmiiksi olevan informaatio-ohjauksen tehtäväkokonaisuuteen.

c. Työryhmän näkemykset nykylainsäädännön arviointitarpeista (luku 4 alalukuineen)

Työryhmä on tehnyt hyvän ja kattavan analyysin erilaisista digitaalisuutta lisäävistä ja estävistä yleis- ja erityislainsäädännöistä sekä selvityksistä, muistioista ja raporteista, joita tästä aihealueesta on laadittu. Työryhmäraportista selviää myös se, että aivan kaikki huomiot, joiden mukaan lainsäädäntö estää palvelun tai sen osan sähköisen toteutuksen, eivät ole oikeellisia (esim. edustuskysymykset, s. 26-27). Tällöin on kyse enemmän teknisistä tai toimintatapakysymyksistä, tai joskus tiedollisista tai tulkinnallisista seikoista. Toki muutostarpeita löytyy myös lainsäädäntötasolla. DVV on tunnistanut, että ainakin perhe- ja jäämistöoikeuden alalla muutoseikkoihin liittyvät kysymykset ovat niitä, jotka käytännössä nykytilassa estävät sähköisen palveluketjun toteuttamisen.

Työryhmän esittämät lainsäädäntötarpeet ovat hyvin pitkälti yhteneväisiä niiden löydösten kanssa, jota DVV on omassa toiminnassaan kartoittanut. Kuten raportin sivulla 27 todetaan, DVV:ssa on esimerkiksi käynnissä kansalaisen oikeusturvan vahvistaminen digitalisaation avulla -hanke, joka tähtää myös lainsäädäntömuutoksiin. Lisäksi DVV on pitänyt esillä tarvetta kehittää kuolinpesiin liittyvää asiointia ja siihen liittyvää lainsäädäntöä kuten sivulla 49 tuodaan esille.

4. Vapaa palaute?

Digitalisaation edistäminen ei ole ristiriidassa perusoikeuksien ja palvelujen saatavuuden kanssa, vaan oikeastaan päinvastoin. Kansalaisen näkökulmasta pääsy sähköisen asioinnin pariin eli vapaus valita aidosti sähköinen palvelu, on nykyaikana yhdenvertaisuuskysymys ja perusoikeus. Toisaalta paremmat, kattavammat ja saavutettavammat digipalvelut vapauttavat viranomaisen resursseja perinteiseen asiointimalliin niille, jotka tarvitsevat syystä tai toisesta henkilökohtaista asiointia. Palvelutarpeen kasvaessa julkisen sektorin on tehtävä rakenteellisia muutoksia, ja digipalveluiden ensisijaisuus sekä parempi saatavuus on yksi tehokas toimenpide turvata hyvinvointiyhteiskunnan palvelut kaikille myös tulevaisuudessa.

Erityinen kiitos työryhmälle digilainsäädännön kokonaiskuvasta, joka on todella selkeä ja informatiivinen.

Jalonen Aino
Digi- ja väestötietovirasto

Kallio Noora
Digi- ja väestötietovirasto

